

» mansuetos Dominus. » Noli ergo resistere adversus clausa Dei : mansuetus esto , ut suscipiat te. Si autem resistis , audi quod sequitur : « Humilians autem peccatores usque » ad terram. » Multa genera sunt peccatorum : « Humi- » lians autem peccatores usque ad terram¹ : » quos pec- catores , nisi contrarios mansuetis? Ex eo quippe quod ait, « Suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem pec- » catores usque ad terram : » speciem quamdam peccato- rum ex prædicta mansuetudine voluit intelligi. Peccatores ergo hoc loco immites, et eos qui mansueti non sunt, in- telligimus. Quare humiliat usque ad terram? Reprehendunt intelligibilia, terrena sensuri sunt.

XIII. Hoc fecit hominibus, qui voluerunt irridere Le- gem antequam nossent : non enim fuerunt mansueti. In- telligat Charitas Vestra. Existit quædam perditissima secta Manichæorum, acceptas Scripturas et lectas irrisit : re- prehendere voluit quod non intelligebat, et exagitando et reprehendendo non intellecta, multos illaqueavit. Sed humiliati sunt qui hoc facere voluerunt, usque ad terram. Non sunt permissi intelligere coelestia, terrena sapuerunt. Quidquid audis in fabulis ipsorum, nonnisi blasphemia est, et quædam figmenta imaginum corporalium : quando- quidem volentes intelligere Deum, usque ad lucis istius visibilis cogitationem venerunt, ultra ire non potuerunt; et tales campos lucis fecerunt in regno Dei, qualem vide- bant hunc solem, quasi fructum lucis illius. Totum autem hoc quod per terram carnis tangitur, terra est Deo. Ha- bemus enim unde videamus, unde audiamus, unde odo- remus, unde gustemus, unde tangamus. Caro ista per quinque nuntios quosdam, quos appellamus sensus, per- cipit nonnisi corporalia : intelligibilia vero et spiritalia mente capiuntur. Quia ergo illi obscuritatem Scripturarum

¹ Psal. cXLVI, 6.

irriserunt, quæ propterea clausæ erant, ut pulsantes exer- cerentur, non ut parvulis negarentur, humiliati sunt us- que ad terram, ut cogitare amplius non possent, quam quod per terram percipitur. Per terram quid dico? Per carnem. Caro enim ista terra est, et de terra facta est. Quidquid per oculos capis, ad terram pertinet; quidquid per aures, quid- quid per olfactum, quidquid per gustum, quidquid per tac- tum, ad terram pertinet : quia per terram percipitur. Illi ergo non valebant intelligere intelligentiam, cujus non est numerus; quia, « Intelligentiæ ejus non est numerus. » Reprehendentes Scripturas mysticis quibusdam rebus sa- lubriter tegentes intelligentiam, ut parvuli exerceantur, et ipsa reprehensione immites facti, quod contrarium est mansuetis, humiliati sunt usque ad terram, ut in cor- poralem Deum sentire non possent, et quidquid de Deo cogitarent, nonnisi corporaliter cogitarent.

XIV. « Humilians ergo est Deus peccatores usque ad » terram. » Quid ergo debemus facere nos, si nolumus humiliari usque ad terram? Quia magnum est proficere usque ad intelligibilia, magnum est proficere usque ad spiritalia, magnum est eo pervenire cor, ut noverit esse ali- quid quod non per loca extendatur, nec per tempora varie- tur. Qualis est enim species sapientiæ? quis illam cogitat? Longa est? quadra est? rotunda est? modo hic et modo ibi est? Cogitat sapientiam noscio quis in Oriente, cogitat illam alius in Occidente; si bene illam cogitant, in tanta locorum diversitate positi, ambobus tota præsto est. Quid est hoc? quis illud capit? Istam substantiam, istam quam- dam divinam incommutabilemque naturam quis capit? Noli festinare, poteris capere. Audi quod sequitur : « In- » cipite Domino in confessione¹. » Hinc incipe, si vis pervenire ad intelligentiam perspicuam veritatis. Si vis a

¹ Psal. cXLVI, 7.

via fidei perduci ad possessionem speciei, incipe in confessione. Te prius accusa : te accusato, Deum lauda. Invoca, quem nondum nosti, ut veniat, et sciatur : non ut ipse veniat, sed ut te ad se perducatur. Quomodo ipse venit, unde nunquam discedit? Ipsa est enim perfectio sapientiae, ubique est, et longe est a malis. Ubique est, inquam, et longe est a malis qui ubique sunt. Rogo vos, a quibus longe est quod ubique est? Ubi putatis, nisi quia jacent in dissimilitudine sua, exterminantes in se similitudinem Dei? Dissimiles facti recesserunt, reformati redeant. Unde, inquit, reformabimur? quando reformabimur? « Incipite » Domino in confessione. » Post confessionem quid? Sequantur bona opera. « Psallite Deo nostro in cithara. » Quid est, « In cithara? » Quod jam exposui, sicut illud in psalterio Psalmus, sit et cithara; non solum voce, sed et opere. « Psallite Deo nostro in cithara. »

XV. Ecce confitemini, operamini opera misericordiae, « Psallite Deo nostro. Cui Deo nostro? Qui cooperit » caelum nubibus¹. » Quid est, « Qui cooperit caelum » nubibus? » Qui contegit Scripturam figuris et sacramentis. Ille qui humiliat peccatores usque ad terram, ille qui suscipit mansuetos, « Cooperit caelum nubibus. » Et quis videat caelum, quod coopertum est nubibus? Noli timere, audi quod sequitur : « Qui cooperit caelum nubibus, qui parat terrae pluviam. Qui cooperit caelum » nubibus : » expavisti, quia non vides caelum; cum pluerit, fructificabis, et serenum videbis. « Cooperit » caelum nubibus, qui parat terrae pluviam : » forte hoc fecit Dominus Deus noster. Nisi enim haberemus occasionem obscuritatis Scripturarum; ista vobis non diceremus, quibus gaudetis. Haec ergo fortasse pluvia est, ad quam gaudetis. Exprimi vobis per linguam nostram non posset,

¹ Psal. cxlvi, 8.

nisi Deus nubibus figurarum caelum Scripturarum cooperiret. Ad hoc ergo ille cooperit caelum nubibus, ut parat terrae pluviam. Ad hoc obscura esse voluit dicta Prophetarum, ut haberent postea servi Dei, quod interpretando influerent super aures et corda hominum, excipientium de nubibus Dei saginam laetitiae spiritualis. « Qui cooperit » caelum nubibus, qui parat terrae pluviam. »

XVI. « Qui exoriri facit in montibus foenum, et herbam » servituti hominum. » Ecce fructus pluviae. « Qui exoriri, » inquit, facit in montibus foenum. » Numquid non et in terra humili? Sed quod magnum est, « In montibus, » Montes dicit excelsos saeculi : aliqua magna dignitate praeditos, hoc loco montes accipe. Et non est mirum, quia duo minuta misit nescio quae vidua in gazophylacium¹; terra attulit foenum, terra humilis : et mons attulit, Zachaeus ille major Publicanorum². Hoc enim erat mirabilius, quia mons attulit foenum. Quanto enim elati sunt homines, tanto avari sunt; et quanto in hoc saeculo majores, tanto plus amant divitias suas. Unde ille tristis accessit, qui consilium vitae aeternae petebat a Domino, et appellavit eum magistrum bonum, dicens, « Quid faciam » ut vitam aeternam habeam? » Et ille, « Serva mandata. » Quae? » Et dixit : Mandata legis. « Haec omnia feci a » juventute mea. Unum, inquit, tibi deest. Vis esse perfectus? Vade, vende omnia tua quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo; et veni, sequere me. » Quid dixit Dominus? Ecce mons es, accipe pluviam, et da foenum. Quid enim daturus es? nonne foenum? Etenim ista omnia, quae Ecclesiae ad necessitates servientium Deo dantur a divitibus, quid sunt nisi foenum? Carnalia enim sunt, et ad tempus apparentia : sed non

¹ Marc. xii, 42. — ² Luc. xix, 2-8.

inde aliquid carnale conquiritur. De rebus vilibus quid emas attende. Apostolus enim ait, ostendens fœnum esse illud, « Si nos vobis spiritalia seminavimus, magnum est » si vestra carnalia metamus¹? » Et audi quia carnalia fœnum sunt. « Omnis caro fœnum, et omnis claritas hominis ut flos fœni². » Ergo ille tristis abscessit; et ait Dominus, « Quam difficile dives intrat in regnum cœlorum. » Hoc ergo magnum, quia « Exoriri facit in montibus fœnum, » Et quomodo « Exoriri facit in montibus fœnum, » si dives ille audito quod res suas deberet dare pauperibus, tristis abscessit? Quomodo postea respondit Apostolis contristatis? « Quæ hominibus difficilia sunt, » Deo facilia sunt³. » Ergo ille « Exoriri facit in montibus fœnum, » cui omnia facilia sunt. Nam nihil esset sterilius durissimis montibus. Pluit ille, « Qui facit exoriri in montibus fœnum, et herbam servituti hominum. » Cui « Servituti? » Ipsum Paulum attende. « Nos autem, » inquit, servos vestros per Jesum Christum⁴. » Qui dicebat, « Si nos vobis spiritalia seminavimus, magnum est » si vestra carnalia metamus? » servum se dixit. Servimus enim vobis, fratres. Nemo se nostrum dicat quasi majorem vobis esse. Erimus majores, si fuerimus humiliores. « Quicumque autem vult esse major vestrum, Domini » sententia est, erit vester servus⁵. » Ergo « Exoriri facit in montibus fœnum et herbam servituti hominum. » Paulus quidem apostolus manibus suis vivens, ipsum fœnum montium noluit accipere, voluit indigere: sed tamen montes dabant fœnum. Num quia ille noluit accipere, propterea montes dare non deberent, ut steriles remanerent? Debetur pluvie fructus, debetur servo cibus, sicut Dominus ait, « Manducate quæ ab ipsis sunt. » Et

¹ 1 Cor. ix, ii. — ² Isaï. xl, 6. — ³ Matth. xix, 16-26. — ⁴ 2 Cor. iv, 5. — ⁵ Matth. xx, 26.

ne putarent aliquid de suo donare, « Dignus est enim, » inquit, operarius mercede sua¹. »

XVII. Itaque, fratres, quoniam contigit jam ex ista occasione aliquid loqui vobis (15), maxime quia loquimur, talia nos non quærentes a vobis, et ideo liberius dicimus: sed etsi quæreremus, fructum vestrum quæreremus, et non vestras opes, sed vestram justitiam: tamen admonéo breviter, quoniam jam multa diximus, et aliquando sermo finiendus est; si vultis non esse steriles, ut reddatis pro pluvia fœcunditatem, ne damnetur postea sterilitas vestra: (Minatur enim Deus terræ sterili et spinosæ ignem², sicut fructuosæ horreum parat.) efficite ut vos ipsos exigatis, efficiamini exactores vestri. Christus tacitus exigit: et major est vox tacentis, quia in Evangelio non tacet. Non enim vere tacet, cum dicit, « Facite vobis amicos de » mammona iniquitatis, ut et ipsi recipiant vos in æterna » tabernacula³. » Non tacet ipse, audite vocem ejus. Nemo enim vos potest exigere: nisi forte exactione opus est, ut qui vobis in Evangelio serviunt, petant a vobis. Si ad hoc ventum fuerit, ut petant; videte ne quod vos a Deo petitis, frustra petatis. Ergo estote exactores vestri, ne aliquid illi qui vobis in Evangelio serviunt, non dico petere cogantur, nam forte nec coacti petunt; sed ne silentio vos arguant. Unde scriptum est, « Beatus qui intelligit super egenum et pauperem⁴. » Cum dicit, « Qui » intelligit super egenum et pauperem, » non expectat ut petat. Intellige super illum. Alius te quærit indigens, alium tu debes quærere indigentem. Utrumque dictum est, fratres mei: et, « Omni petenti te da⁵, » modo lectum est: et alio loco Scriptura dicit, « Sudet eleemosyna » in manu tua, quousque invenias justum, cui eam tra-

¹ Luc. x, 7, 8. — ² Hebr. vi, 7, 8. — ³ Luc. xvi, 9. — ⁴ Psal. xl, 2. — ⁵ Luc. vi, 30.

» das. » Alius est qui te quærit, alium tu debes quærere. Nec eum qui te quærit relinquant inane; « Omni enim » petenti te da : » sed alius est quem tu debes quærere; « Sudet eleemosyna in manu tua, quousque invenias » justum cui des? » Nunquam hoc facietis, nisi aliquid de rebus vestris sepositum habueritis, quod cuique placet pro necessitate rei familiaris suæ, tanquam debitum quasi fisco reddendum. Si non habet rempublicam suam Christus, non habet fiscum suum. Fiscus enim scitis quid sit? Fiscus saccus est: unde et fiscellæ et fiscinæ dicuntur. Ne putetis quia aliquis draco est fiscus, quia cum timore auditur exactor fisci: fiscus saccus est publicus. Ipsum habebat Dominus hic in terra, quando loculos habebat: et ipsi loculi Judæ erant commisi¹. Judam traditorem patiebatur Dominus et furem, et in ipso ostendens ubique patientiam suam: tamen illi qui conferebant, in loculos Domini conferebant. Nisi forte putatis, quia Dominus ibat, et petebat, aut indigebat, cui Angeli serviebant, qui de quinque panibus tot millia hominum pavit. Quare ergo egere voluit, nisi ut daret exemplum montibus, ut parent foenum, ne contra pluviam sterilitatem redderent? Præcidite ergo aliquid, et deputate aliquid fixum, vel ex annuis fructibus, vel ex quotidianis quæstibus vestris. Nam quasi de vivo videris dare, et necesse est ut trepidet manus tua, quando illam porrigis ad id quod non deberas. Exime aliquam partem reddituum tuorum. Decimas vis? decimas exime, quanquam parum sit. Dictum est enim, quia Pharisei decimas dabant, « Jejuno bis in sab- » bato, decimas de omnibus quæcumque possideo². » Et quid ait Dominus? « Nisi abundaverit justitia vestra » plus quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis » in regnum cælorum³. » Et ille super quem debet abun-

¹ Joan. xii, 6. — ² Luc. xviii, 12. — ³ Matth. v, 20.

dare justitia tua, decimas dat; tu autem nec millesimam das. Quomodo superabis eum, cui non æquaris? « Qui » cooperit cælum nubibus. Qui parat terræ pluviam, qui » exoriri facit in montibus foenum, et herbam servituti » hominum. »

XVIII. « Et dat pecoribus escam ipsorum¹. » Pecora ista dicit, greges Dei. Non fraudat Deus gregem suum esca sua per homines, quorum servituti herbam facit exoriri. Unde dicit Apostolus, « Quis pascit gregem, et de » lacte gregis non percipit²? » « Qui dat pecoribus escam » ipsorum, et pullis corvorum qui invocant eum. » Hoc forte putabimus, quia corvi Deum invocant, ut det illis escam? Ne hoc cogitetis irrationalem animam invocare Deum; non novit anima invocare Deum, nisi sola rationalis. In figura accipite dictum, ne putetis, sicut impij cuidam dicunt, revolve animas humanas ad pecora, ad canes, ad porcos, ad corvos. Hoc a cordibus vestris excludite, et a fide vestra. Anima humana facta est ad imaginem Dei³, non dabit imaginem suam cani et porco. Quid est ergo, « Et pullis corvorum qui invocant eum? » Qui sunt pulli corvorum? Israëlita se solos justos esse dicebant, quia legem acceperant: cæteros omnes omnium gentium homines peccatores dicebant. Et vere omnes gentes in peccato, in idololatria, in adoratione lapidum atque lignorum erant: sed numquid sic remanserunt? Etsi non ipsi corvi patres nostri, tamen pulli corvorum nos ipsi invocamus Deum. « Dat pecoribus escam ipsorum, et pullis » corvorum qui invocant eum. » Ipsi sunt pulli corvorum, quibus dicit Petrus, « Quia non corruptibili argento » vel auro redempti estis de supervacua vestra consuetudine a parentibus vestris tradita⁴. » Proficientes enim pulli corvorum qui simulacra colere videbantur parentum

¹ Psal. cxlvi, 9. — ² 1 Cor. ix, 7. — ³ Gen. i, 26. — ⁴ 1 Petr. i, 18.

suorum conversi sunt ad Deum. Et audis modo pullum corvi invocantem unum Deum. Quid ergo? Dimisisti patrem tuum, dicis pullo corvi? Dimisi plane; ille enim corvus non invocans Deum, ego pullus corvi invoco Deum. « Et pullis corvorum qui invocant eum. »

XIX. « Non in potentatu equi voluntatem habebit¹. » Potentatus equi est superbia. Videtur enim equus veluti ad suggestum hominis accommodatus, ut altior incedat. Et revera est in eo cervix, indicans quamdam superbiam. Non se extollant homines in suis dignitatibus, non se sublimes putent honoribus; caveant ne equo indomito præcipitentur. Vide enim quid dictum est in alio Psalmo: « Hi in curribus, et hi in equis; nos autem in » nomine Domini Dei nostri magnificabimur. » Hoc est, illi in honoribus temporalibus, nos in nomine Domini Dei nostri magnificabimur. Propterea illis quid accidit? Videte quid sequitur: « Illis obligati sunt pedes, et ceciderunt; nos vero surreximus, et erecti sumus. Non in » potentatu equi voluntatem habebit; nec in tabernaculis viri bene sentiet². In tabernaculis, inquit, viri. » Est enim tabernaculum Domini ipsa sancta Ecclesia toto orbe diffusa. Hæretici dividentes se ab Ecclesiæ tabernaculis, sibi tabernacula posuerunt: non in ipsis tabernaculis viri bene sentiet Deus. Sed pullum corvorum attende dicentem, « Elegi abjici in domo Domini, magis quam » habitare in tabernaculis peccatorum³. » Etenim si alicui bono, pio, confitenti infirmitatem suam, pullo corvi invocanti Deum, contingit forte in Ecclesia carere honore temporali; non ita extra Ecclesiam, non sibi facit extra Ecclesiam tabernaculum, in quo non bene sentiat Deus. Sed quid dicit? « Elegi abjici in domo Domini magis,

¹ Psal. cxlvi, 10. — ² Id. xix, 8, 9. — ³ Id. lxxxiii, 11.

» quam habitare in tabernaculis peccatorum. Nec in tabernaculis viri bene sentiet. »

XX. Sed quid adjungit? « Bene sentiet Dominus in timentibus eum, et in his qui sperant in misericordia » ejus¹. » Bene sentit Dominus in timentibus eum. Sed numquid sic timetur Deus, quomodo et latro? Nam et latro timetur, et bestia timetur, et homo injustus et potens multum timetur: « Bene sentiet Dominus in timentibus eum. » Sed quomodo timentibus eum? « Et » in his qui sperant in misericordia ejus. » Ecce timuit eum Judas traditor Christi, sed non speravit in misericordia ipsius. Postea enim pœnituit eum, quod tradiderit Dominum; et dixit, « Peccavi, quia tradidi » sanguinem justum. » Bene quidem timuisti; sed si sperares in misericordia ejus, quem timuisti. Ille desperando abiit, et laqueo se suspendit². Ergo sic time Dominum, ut speres in misericordia ejus. Si times latronem, ab alio speras auxilium, non ab eo quem times: postcis auxilium ab eo quem non times, adversus eum quem times. Si sic times Deum, et ideo times Deum quia peccator es, a quo accepturus es auxilium adversus Deum? Quo iturus es? quid factururus? Vis ab illo fugere? Ad ipsum fuge. Vis fugere ab irato? Fuge ad placatum. Placabis autem eum, si speres in misericordia ipsius; atque ita de cætero peccare caveas, ut de præteritis depreceris, ut tibi dimittantur a Domino, cui est honor et imperium cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Psal. cxlvi, 11. — ² Matth. xxvii, 15.